

מסורת הש"ס

א) ַלְּיָד וְכַהֵן בְּמִשְׁמַנּוֹ עֵי חוּס' עִירֻבִין פֶּלֶא: דִּיָּה הִיִּג' וְחוּס' חוּלִין פֶּלֶא: דִּיָּה רַבָּנָא וְחוּס' גִּטּוּן ז': דִּיָּה אִמֵּר רִי' וְחוּסְתָא שְׂבוּעַת מַתּ. סִדְרָה נִשְׁבַּע, 3) וְעִירֻבִין פֶּלֶא, 4) נִלְשָׁל וּ תַעֲנִית ד': וְשִׁנָּן, ד) וְחוּסְתָא פִּיָּה עִירֻבִין שֶׁ ״עֲשֵׂה״ 5) עִירֻבִין פֶּלֶא: חֲגִיגָה י. מִיר לָהּ. וְדָף סָב. מְדַרְשׁ יט: כֹּה, 1) לַעֲלֵל ט: וְשִׁיג', 2) לְשִׁל שְׁמַחֵה כֶּן גִּרְסַת הַכִּימ' בִּפְי'וֹ מֵהֶל' תִּ"ת דִּין יד אֵלֶּה שֶׁ' הַרְבֵּצִים אִתּ יט טַעַם שִׁילָה טְרִיפָה מִתַּחַת ידו ע"ש וְדַע שֶׁן אִתָּהּ נִמִּי צִדָּה אִלְפֶּס שְׁמַחֵה רַב נִתְּמָן וְעֶבְרִי וְהִנֵּה צִהֲרָא־שֶׁ סִי ט אִתָּהּ שְׁמַע רִי' וְכו' וְטַעַם הַדְּפוּס שֶׁם וְשִׁלָּ שְׁמַחֵה רִי' וְעֶבְרִיָה, 8) ַלְּיָד חוּלִין קִמָּא: 9) ַלְּיָד עִירֻבִין, 1) סִיָּה מִכָּל מִקּוּם,

תורה אור השלם

- לא תשא שמע שוא אל תשת דרך עם רשע להיות עד בקום: שמות כ א

גליון הש"ס

גמ' וצריכא וכו' התם הוא דלא גמר ובפני: ל"ז ד' דהך מ"ל ס"ל כרמצי"ח דלעיל דלומתי דר"י לחלוק וק"ל תמ"ק דסולין משום דהא אסמכתא ולא גמר דמתי: אכל קשה ר"י מר"ל להגמרא לומר כן דס"ל דלא כרבינ' ור"י דס"ל אימתי לפרש ה' י"ל הטריותא כהשקן על הכשרא דבמתיא קמי דשטקיס ביטונו של עולם כשר דאסמכתא קמי וזהו אי תמי משחק בקוביא ס"ד דזהו לא הוי אסמכתא דלאן צידו כלל וגמר ומקמי אכל מפריחי יוניס דלמר דלמר קיס י"ל בנפשיה והוי אסמכתא. אחר זה ראיתי בתי' הר"ן דכתב דמתי"ה אולא כיוצא ב"ל דמתי בר תמא משום דלאך מ"ד דמפריחי יוניס ודאי קאי לרמז"ס דאי סבירא ליה כר"ס משום דלאן עושקין ביטונו של עולם הייט משחק בקוביא ותמתי ל"ל אכל לעניד קשה כנ"ל דהא מ"מ הטריותא דהך גופא דשטקיס ביטונו של עולם דכשר ולא מפסיל משום אסמכתא:

לעני רש"י

אשתלויין' [אישטלויין]. עני פתיין.

מוסף רש"י

לעולם אין אחד מהן גזיר. שנים שחיי יושבין ונה אחד לפניהם ואמר אחד הריני מני שזו הכה אכלט מיר הוא, ותבוי אחר הייתי מיר שאני מיר, ולבסוף נמא אחד מהן, אין אחד מהן מיר, לפי שלא יתנה מירות להיות מיר תכליה ובספק אלא בהפלאה דאית מפורשת (חגיגה י' ובבב"ז עירובין צב. ונדרים יט) דלא סמכא דעתייהו ממש לשם מירות אלא גלו מירותא בזה

שנא כנגדן ולא היה פיו ולבו שין להכי אין אחד מהם טיור (נדרים כא.). אדם קרוב אצל עצמו. פיר, דאדם קרוב אצל עצמו הלבך אין אדם יכול לשום עצמו רשע, כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע, שהרי תורה פסקה קרוב לעדות (דעיל טז.). ואין אדם משיש את עדותו עדות אצל עצמו ליעשות רשע, והא דקיי"ל הודאת פיו כמאה עדים דמי, הני מילי למנומא, אכל לקנאם ולעווש מלקות ולפסלם לא רבבות בה.).

אימתי ובמה: אימתי כגון במתינתין דהכא או במה דכרים אמורים:

גברא אגברא. דרבי יהושע בן לוי ארמי בר חמא רמי בר חמא סבר אימתי דרבי יהודה לחלוק בל: **ההיא דרבי יהודה היא משום**

רבי טרפון. לעולם אימתי לפרש הוא ורבנן דממתינתין לא פליגי

עליה וממתינא דקמני צין שיש לו כו' דמשמע טעמא משום אסמכתא ר' יהודה גופיה אמרה משמיה דרבי טרפון ופליג אדרבנן דממתינתין דטעמייהו משום יישוב ובממתינתין ר' יהודה מילתייהו דרבנן קא מפרש: **אין אחד מהן נויר**. שנים יושבין ואחד עובר זה אומר פלוני העובר מיר הוא וזה אומר אינו מיר ואמר אחד הריני מיר אם כמותו הוא שהאומר מיר ואמר אחד כמותו הוא שאינו מיר ושניהם מתכווין למירות ומנא כלחד מהם ואמר רבי טרפון אין אחד מהן מיר שעל הספק אמר דכריו תחילה ואין זו הפלאה דכי יפליא איש (ויקרא טז)

יפרש משמע. אלמא לר' טרפון דכי תלי תנאה במידי דלאו צדיה ולא ידע לה אפילו הכי הויה אסמכתא ולא אמרינן מספיקא גמר ואקני: **לוא בריצים פסול לעדות**. דקיי"ל

ב"מ דף עה:׃ המלוה והלוה עוצרין בלא תעשה וכיון דחימוד ממון מעבירו על דת הוה ל' כרשע דחמס דעובר נמי על לא תעשה מפני חימוד ממון: **מלוא הנאה בריצים**. ומשמע אחרוייהו: **בר ביניפוס אוויף**. הלוי: והוא ליה. האי סהדא רשע דהא אודי דלווה בריצים: **רנא נטעמיה**. צפ"ק דלין אדם משים עצמו כו' אינו יכול לפסול עצמו על פיו דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה ואדם קרוב אצל עצמו: **רבי מוניה וטופריה**. הגדיל שערו וציפורניו לנוול עצמו לעשות תשובה: **שאין מכירין אוסו**. דתשובה דהתם לאו איערומי הוא: **ויחזיר אצידה**. אם ימלא אצידת חצירו לכיון דמחזיר אצידה הוא ודאי דהר ביה ממחמת ממון: **אם תקדמיה יונך ליון**. ליוני אתן לך כן וכן: **ארא**. אשתלויין' מלומד להביא יוניס ממקומן לצית בעלים על כרחן ויש בהן גזל: **מפני דרכי שלום צעלמא**. דמתיא (חולין דף קג:׃) יוני שובך ויוני עלייה יש בהן גזל מפני דרכי שלום ולא גזל גמור דלא זכה בהן בעל השובך דממילא

קאתו ורבו להתם ובגמרא דהשואל **בדעת עצמו**. דהויה אסמכתא והדר תנא דתולה בדעת יונו:

קיס

מידי דהתם ודאי הויה אסמכתא משום שזה סומך עליו משום דהוי דבר שבזיו שמואלץ יין למכור ונראה כאסמכתא קתא אע"ג דלא גזים דשמא לא ירכו אחרים למכור לו והלבך אע"ג דלא גזים כיון דלאו צידו הוא לגמרי לא גמר ומקמי לחצריה אכל הכא גבי משחק בקוביא דלאו צידו הוא כלל אע"ג דגזים בתנאי שחוק שלו מ"מ גמר ומקמי דכיון שהוא יודע שאין צידו להרויח וידוע הוא שאחד מהם ירויח ודאי לא נתכוון להסמיך חצירו על דבר שאינו אלא גמר ומקנה לכך כי האי גוונא ודאי לאו אסמכתא היא אכל הא דשטלם אלפס זוחי דגזים וגם צידו להשלים תנאו יש לנו לומר דנתכוון להסמיך ולהטעות חצירו הויה אסמכתא משום דגחמא קאמר ולא גמר ומקנה ומסתברא דלהכי גזים שהוא סבור ודאי שיעצדנה ועוד שצידו הוא ם ומשום הכי פסק דמשחק בקוביא כשר לעדות דפסקינן כר' יהודה לקמן דכיון שיש לו אומנות שלא הוא כשר והא דפסקינן דמשחק בקוביא קני דווקא כשמעות שניהם על פי הדף לפי שהדף והמקוס קניו לאותו שירויח כדי לקנות המעות אשר עליו אכל המשחקים בלמנה אפילו הקנו לא מהני אם לא הקנו צצ"ד חשוב כדאי' צנדרים (דף מ:׃):

ההיא ר' יהודה משיום ר' טרפון. דלמר לא נתנה נזירות אלא להפלאה פ"ה אלמא כיון דמסקפא ליה אי הוי מיר אי לא אסמכתא פ"ה אלמא דהכי

כי יפליא וי"ל דמ"מ נילף מיניה צעלמא ור"י פיי דמ"מ מייטי שפיר ואין להקשות שאני הכא דגלי קרא משום דהא לא מפרש בקרא מאי היא הפלאה אלא גלי לן קרא דבעינן הפלאה ולא ידעינן מה היא הפלאה אלא מימי מה היא הפלאה והיינו דקאמר ההיא רבי יהודה היא דלמר משום רבי טרפון דכיון דלא חשיב ליה הפלאה א"כ ש"מ דעל כרחיך הוא דלמר לעיל בבי האי גוונא אסמכתא היא דאי לאו אסמכתא היא מילתא דלא ידע אם כן הויה נמי הך הפלאה אע"ג דלא ידע ומדקאמר ר' יהודה לעולם אין אחד מהם מיר וכו' מכלל דלא הוי הפלאה כי האי גוונא אם כן ש"מ לעיל דהוי אסמכתא כי האי גוונא וקרא דכי יפליא אינטריך משום דידות נזירות כנזירות הלבך אי לאו קרא דכי יפליא הייתי מרבה גם זו לידות נזירות דלא גרע מהם ומשום הכי אינטריך כי יפליא לומר דלא חשיב כידות:

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

כה.

דלמר התם האי מאן דמקבל זוחי מחצריה למזבין ליה חמרא ופשע ולא זבין משלם כדלזיל אפרותא דזולשפוט וקאמר התם דאסמכתא היא כו' עד דמקשה הש"ס מאי שנא מאס אוזיב ולא אעביד אשלים במיטבא ומשני התם גבי אם אוזיב ולא אעביד אשלים במיטבא משום דהוי צידו לא הויה אסמכתא אלמא דלא הויה צידו הוי טפי אסמכתא ממה שהוא צידו על כן נראה לר"ת לפרש הכי כל כי האי גוונא לאו אסמכתא היא דלא הויה אסמכתא אלא היכא שאין יכול להרויח כגון משלים שטורו וכו' דגט פשוט (ב"ב דף קסח). אכל הכא לא הויה אסמכתא משום דכיון דשנים הם כל אחד ואחד מקני לחצריה מנו דאי מרווח צעי איזו למקני צהדיא הנאה גמר ומקני לחצריה ולפי זה כל שידוכין לא הויה אסמכתא משום דכל חד וחד צעי למקני גמר נמי ומקני ומיזו קשה על פיי ר"ת שהרי

בפרק הזהב (ב"מ דף מח: ושם) אמרינן הנותן עירבון לחצירו ואמר לו אם אני חוזר צי עירבוני מחול לך והלא אומר אם אני חוזר צי אכפול לך ערבוך נתקיימו התנאים דברי רבי יוסי ומסקין התם לבסוף אליבא דר' יהודה דהויה אסמכתא ולא קניא אלמא אפי' צנייס חשיב אסמכתא ולא אמרינן מגו ט' דאי צעי קנין העירבון אם חצירו חוזר צו מקנה נמי כנגד העירבון לחצירו כשהוא חוזר צו ועוד משמע לקמן גבי לריכותות דמפריחי יוניס דהיכא שהוא סבור צידו להרויח הויה אסמכתא צעלמא טפי כדפירש רש"י על כן נראה לר"י עיקר כפירוש רש"י ואי קשיא לו מההיא דלחזרו נשך כדפירש לעיל תריץ הכי שאני התם דודאי דבר שהוא צידו ממש לגמרי כגון אם אוזיב ולא איעביד אשלים במיטבא דהתם צידו לעשות ולא גזים נמי סבוקר הוא שך הפסיד חצירו אם לא ישלים תנאו כמו אר' ישלם במיטבא וצהדיא ודאי גמר ומקני ולא חשיב אסמכתא ואומר צלצו עלי לשלם ודאי מן הדין מה שצדי לעשות ולא עשימי אכל היכא דגזים אע"ג דהוי צידו ממש לגמרי כגון אם אוזיב ולא איעביד אשלים אלפס זוחי מכל מקום כיון דגזים ודאי הוי חומא דמתנה לשלם אלקך זה צבייל קרקע אחת ודאי חשיב אסמכתא ומיזו קשה דהכא משמע דדבר דלא הוי צידו לאו אסמכתא הוא כגון משחק בקוביא דהכא דהוא סבור דהוא שך הפסיד דמתיא אימתי ובמה אינו ישלם דפרש דברי חכמים ומדריגין ולא פליגי והאמר רב כסדא חולקין עליו בחצירו על ר' יהודה ואמרינן גברא אנבארי קא רמית כלומר מדברי רב חסדא דתתא דברי ר' יהושע ושקלו וטרו בה ומקשו ואימתי לפרש הוא וההגן אלו הן הפסולין המשחק בקוביא. א"ר יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא אבל יש לו אומנות שלא היא א' פסול דמתי' ההיא ר' יהודה שאמר משום ר' טרפון היא דתנן ר' יהודה אומר משום ר' טרפון אין אחד מהן נזיר שלא נתנה נזירות אלא להפלאה. ומסקין לה לשמעתא הכי אלמא כיון דמסקפא ליה אי נזיר הוא (והוא) [וא] לאו נזיר הוא לא משכבד נפשיה הכא נמי כיון דלא ידע אי קני אי לא קני לא גמר ומקני זוחי סבדא דר' טרפון היא ושנה ר' יהודה דבריו בברי"י בלשון חכמים וברייתא כולה ר' יהודה. והמלוה ברבית פסול לעדות תרגמה רבא מלוה הבאה לו ברבית ואפי' לזה עובר עליה ופסול לעדות: בר ביניתוס אסרדיו עליה חזי אמר קמאי דירי

א) [אכלן חסר בדברי רביט ופליג שלא היה ה"ו כשר ומני עלה צנתיאל וחכאי בין שאין לו אומנות אלא היא ובין שיש לו אומנות שלא היה הרי זה פסול - מעירובין פ"ב:]

י' א מיי' פ"י מהלכות עדות הלכה ד' סמג לאזין ריב טוש"ע ח"מ ס' לז סעיף י':

י' ב ג מיי' שס פ"ב הלכה ב סמג שס טוש"ע שס סעיף כה: יב' ד מיי' שס הלכה ט טוש"ע שס סעיף לד וטוש"ע י"ד ס' קיט סעי' טו וסעי' יח בנב"ה: כ' ה מיי' שס פ"י הל' ד סמג שס טוש"ע שס סעיף עז ועיין בב"מ:

רבינו חננאל

אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים כר' ושניין גברא אנבארי קרמית כלומר מדברי ר' יהושע ור' יוחנן אתא קקיש על רמי בר חמא הני סברי דאימתי לפרש ורמי סבר אימתי נמי לחלוק הוא והתניא בהדיא דר' דתניא ר' יהודה חולק על החכמים שיש להן אומנות אחת הרי אלו כשרין. חזרו בהן הרי אלו כשרין וחכ"א בין שאין להן אומנות אלא היא ובין שיש להן אומנות שילא היא פסולין ושנינו ההיא דקתני וחכ"א אינן החכמים השוניין במשנתנו אלא ר' טרפון היא. ור' יהודה הוא ששונה אותו בלשון חכמים לפי שהוא אית ליה האי סבדא דתניא ר' יהודה אומר משום ר' טרפון אין אחד מהן נזיר ור' יהודה דאמר ב"א בעירובין סוף פרק חלקן שבוין לא תצרות אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה דאמר ב"א בעירובי תחומין כר' ואקשינן עליה הלכתא מכלל דפליגי והאמר רבי"ל כל מקום שאמר ר' יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים ומדריגין ולא פליגי והאמר רב כסדא חולקין עליו בחצירו על ר' יהודה ואמרינן גברא אנבארי קא רמית כלומר מדברי רב חסדא דתתא דברי ר' יהושע ושקלו וטרו בה ומקשו ואימתי לפרש הוא וההגן אלו הן הפסולין המשחק בקוביא. א"ר יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא אבל יש לו אומנות שלא היא א' פסול דמתי' ההיא ר' יהודה שאמר משום ר' טרפון היא דתנן ר' יהודה אומר משום ר' טרפון אין אחד מהן נזיר שלא נתנה נזירות אלא להפלאה. ומסקין לה לשמעתא הכי אלמא כיון דמסקפא ליה אי נזיר הוא (והוא) [וא] לאו נזיר הוא לא משכבד נפשיה הכא נמי כיון דלא ידע אי קני אי לא קני לא גמר ומקני זוחי סבדא דר' טרפון היא ושנה ר' יהודה דבריו בברי"י בלשון חכמים וברייתא כולה ר' יהודה. והמלוה ברבית פסול לעדות תרגמה רבא מלוה הבאה לו ברבית ואפי' לזה עובר עליה ופסול לעדות: בר ביניתוס אסרדיו עליה חזי אמר קמאי דירי

א) [אכלן חסר בדברי רביט ופליג שלא היה ה"ו כשר ומני עלה צנתיאל וחכאי בין שאין לו אומנות אלא היא ובין שיש לו אומנות שלא היה הרי זה פסול - מעירובין פ"ב:]